

Archeologisch vooronderzoek Oostakker – Wolfputstraat

Natasja Reynolds, Marjolein Van Celst en Marijke Derieuw

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba 071

Aard onderzoek: Prospectie
Vergunningsnummer: 2012/024
Naam aanvrager: Natasja Reyns
Naam site: Oostakker - Wolfspuutstraat

Opdrachtgevers: Volkshaard cv, Ravensteinstraat 12, B-9000 GENT en Matexi nv, F. Rooseveltlaan 180, B-8790
WAREGEM
Opdrachtnemer: All-Archeo bvba, Barelveldweg 4, B-2880 BORNEM
Administratief toezicht: Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Nancy Lemay, Gebroeders Van Eyckstraat 4-6, B-
9000 GENT
Trajectbegeleiding: Maarten Berkers en Gunter Stoops, Dienst Stadsarcheologie Stad Gent, Dulle-Grietlaan 12, B-
9050 GENTBRUGGE

Rapportage: All-Archeo bvba
Determinaties: ma. Marijke Derieuw en dra. Natasja Reyns

All-Archeo bvba
Barelveldweg 4
B-2880 Bornem

info@all-archeo.be
0478 36 57 07
0498 15 84 40

D/2012/12.807/18

© All-Archeo bvba, 2012

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek. De aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegde gezag, zijnde het Onroerend Erfgoed.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING.....	5
2 PROJECTGEGEVENS EN AFBAKENING ONDERZOEK.....	7
2.1 Afbakening studiegebied.....	7
2.2 Aard bedreiging.....	8
2.3 Onderzoeksopdracht	9
3 BESCHRIJVING REFERENTIESITUATIE.....	11
3.1 Landschappelijke context.....	11
3.1.1 Topografie.....	11
3.1.2 Hydrografie.....	11
3.1.3 Bodem.....	12
3.2 Beschrijving gekende waarden.....	13
3.2.1 Historische gegevens.....	13
3.2.2 Archeologische voorkennis.....	14
3.2.3 Inschatting intactheid archeologisch erfgoed en archeologische potentie.....	15
4 RESULTATEN TERREINONDERZOEK.....	17
4.1 Toegepaste methoden & technieken.....	17
4.2 Bodem.....	17
4.3 Archeologische sporen.....	22
4.4 Afbakende sites.....	29
4.4.1 Volle/late middeleeuwen – Bewoningssporen.....	29
4.5 Besluit.....	29
5 WAARDERING.....	31
5.1 Volle/late middeleeuwen – Bewoningssporen.....	31
5.2 Overige deel van het terrein.....	31
6 ANALYSE VAN DE GEPLANDE SITUATIE: EFFECTEN.....	33
7 AANBEVELINGEN.....	35
7.1 Adviezen.....	35
8 BIBLIOGRAFIE.....	37
8.1 Publicaties.....	37
8.2 Websites.....	37
9 BIJLAGEN.....	39
9.1 Lijst van afkortingen.....	39
9.2 Glossarium.....	39
9.3 Archeologische periodes.....	39
9.4 Plannen en tekeningen.....	39
9.5 CD-rom.....	40

1 Inleiding

Naar aanleiding van de realisatie van een geplande verkaveling werd door Onroerend Erfgoed een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd.

Deze opdracht werd op 20 december 2011 aan All-Archeo bvba toegewezen. Het terreinwerk werd uitgevoerd van 6 tot en met 10 februari 2012, onder leiding van Natasja Reyns en met medewerking van Jordi Bruggeman, Bénédicte Cleda, Marjolein Van Celst en Annick Van Staey. De bedoeling van het onderzoek was om binnen het plangebied archeologisch erfgoed te karteren en het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed te lokaliseren, te interpreteren en te waarderen. Op die manier kan advies uitgebracht worden over eventuele vervolgstappen met betrekking tot het archeologisch vrijgeven van het plangebied en het definiëren van eventuele sites die verder onderzocht dienen te worden.

Hierbij willen we ook Maarten Berkers en Gunter Stoops van de Dienst Stadsarcheologie Stad Gent bedanken voor hun trajectbegeleiding bij het project.

De eindbeslissing over het vrijgeven van de gronden en/of archeologisch vervolgonderzoek ligt bij het Onroerend Erfgoed.

2 Projectgegevens en afbakening onderzoek

2.1 Afbakening studiegebied

Het projectgebied is gelegen in de provincie Oost-Vlaanderen, gemeente Gent, deelgemeente Oostakker (Fig. 1), percelen 468Y, 469F3, 469L2, 470B, 471C, 474A, 474B, 474C en 475 (kadaster Gent, 17de afdeling, sectie B) Het onderzoeksgebied beslaat een oppervlakte van circa 4,5 ha en is volgens het gewestplan gelegen in woonuitbreidingsgebied (0105).

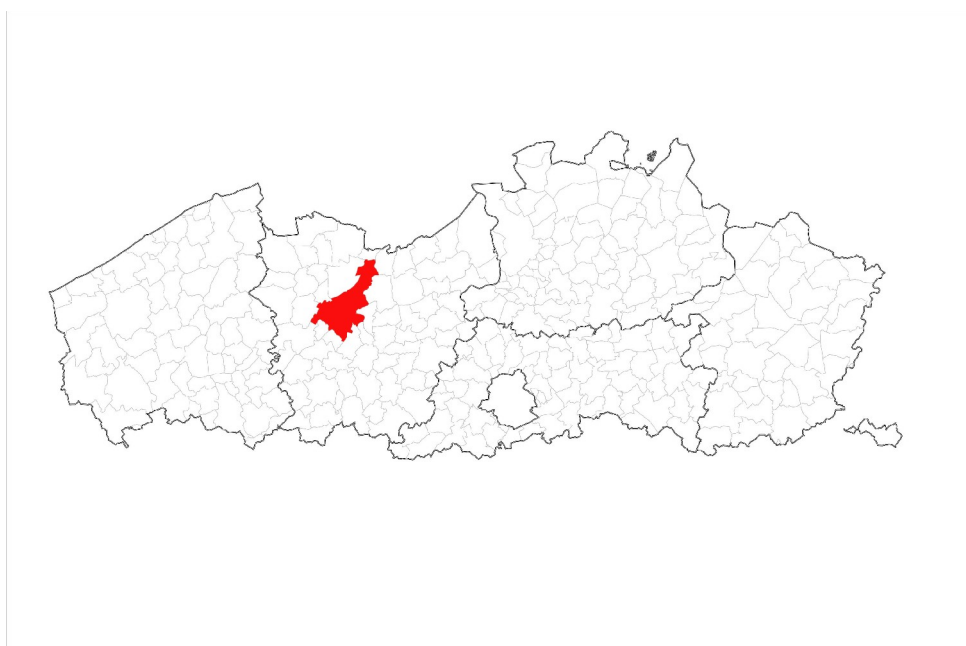

Fig. 1: Situeringsplan

- Administratieve gegevens met betrekking tot de locatie van het onderzoek:
 - Provincie: Oost-Vlaanderen
 - Locatie: Oostakker (Gent)
 - Plaats: Wolfputstraat
 - Toponiem: Wolfput
 - x/y Lambert 72-coördinaten:
 - 107329; 198244
 - 107494; 198147
 - 107456; 197971
 - 107248; 198036

Oostakker bevindt zich ten noordoosten van centrum Gent, ten oosten van de Gentse haven, tussen het Alphonse Sifferdok en het Mercatordok. Het onderzoeksgebied is ten zuidwesten van de dorpskern gesitueerd. Het terrein wordt omsloten door de Wolfputstraat in het noorden, de François Van Impelaan in het oosten, de Eikstraat in het zuiden en het zuidwesten en de Gentstraat in het westen (Fig. 2).

Fig. 2: Kleurenorthofoto met een situering van het onderzoeksgebied (maps.google.be)

2.2 Aard bedreiging

De Volkshaard cvba en Matexi nv wensen het terrein te verkavelen in 45 loten, met de aanleg van wegenis (Fig. 3). Dit impliceert dat het archeologische bodemarchief verstoord zal worden. Er werd daarom een prospectie met ingreep in de bodem opgelegd, zodat een inschatting kan gemaakt worden van eventueel op het terrein aanwezige archeologische waarden en de noodzaak van een eventueel vervolgonderzoek, alvorens de werken met betrekking tot de verkaveling van start kunnen gaan.

Fig. 3: Ontwerpplan

2.3 Onderzoeksopdracht

De bedoeling van het onderzoek is het vaststellen van de eventuele aanwezige archeologische waarden en deze in relatie tot hun context te interpreteren en zo correct mogelijk te waarderen om de gevolgen van de geplande bedreiging te kunnen inschatten. Hieruit moet dan een advies voortvloeien met betrekking tot de volgende stappen. Dit kan het vrijgeven van de terreinen of de noodzaak van een eventueel vervolgonderzoek omvatten. Om een weloverwogen waardering te kunnen voorstellen, is een prospectie met ingreep in de bodem aangewezen.

Een aantal vragen dienen in het bijzonder beantwoord te worden:

- zijn er sporen aanwezig?
- zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- hoe is de bewaringstoestand van de sporen (goed, gebioturbeerd, ...)?
- maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

3 Beschrijving referentiesituatie

3.1 Landschappelijke context

3.1.1 Topografie

Op de topografische kaart is het gebied gelegen op circa 7,5 m TAW (Fig. 5). Het terrein is relatief vlak, maar ligt wel op een oost-west georiënteerde kouterrug.

Het onderzoeksgebied is gelegen nabij het traditionele landschap “Straatdorpengebied van Lokeren” (211060). Dit landschap ligt in de Zandstreek in de Vlaamse Vallei en wordt gekenmerkt door een vrij vlak landbouwgebied met een dicht verstedelijkt weefsel (wegen, lintbebouwing). Het landschap kent sterk versnipperde ruimten met een beperkt aantal smalle en verre doorkijken.

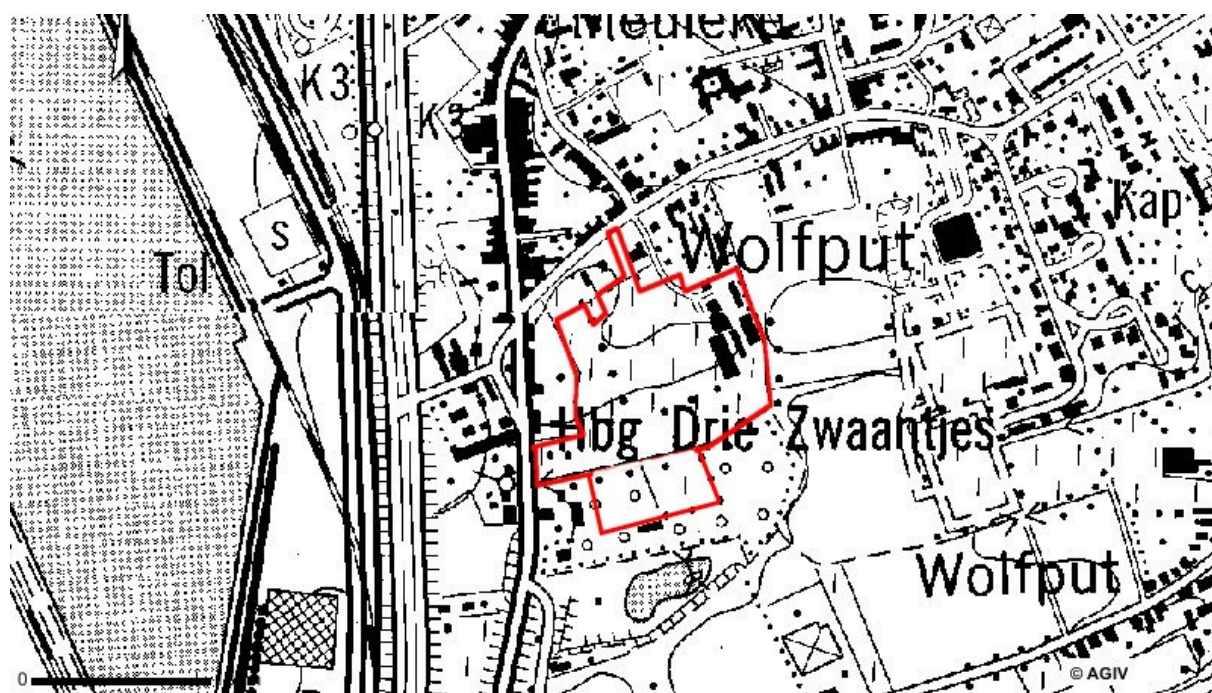

Fig. 4: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen>)

3.1.2 Hydrografie

Het gebied is gelegen binnen het bekken van de Gentse kanalen, in de subhydrografische zone van het Kanaal Gent-Terneuzen van de Leie Binnenstad/Benedenschelde (excl.) tot de monding Moervaart (excl.). Zoals reeds vermeld, ligt het onderzoeksgebied ten oosten van de Gentse haven, vlak bij het Alphonse Sifferdok (Fig. 5). In het zuiden van het terrein is de Beke gelegen, die in het zuidoosten afbuigt in noordelijke richting en uitmondt in het Alphonse Sifferdok.

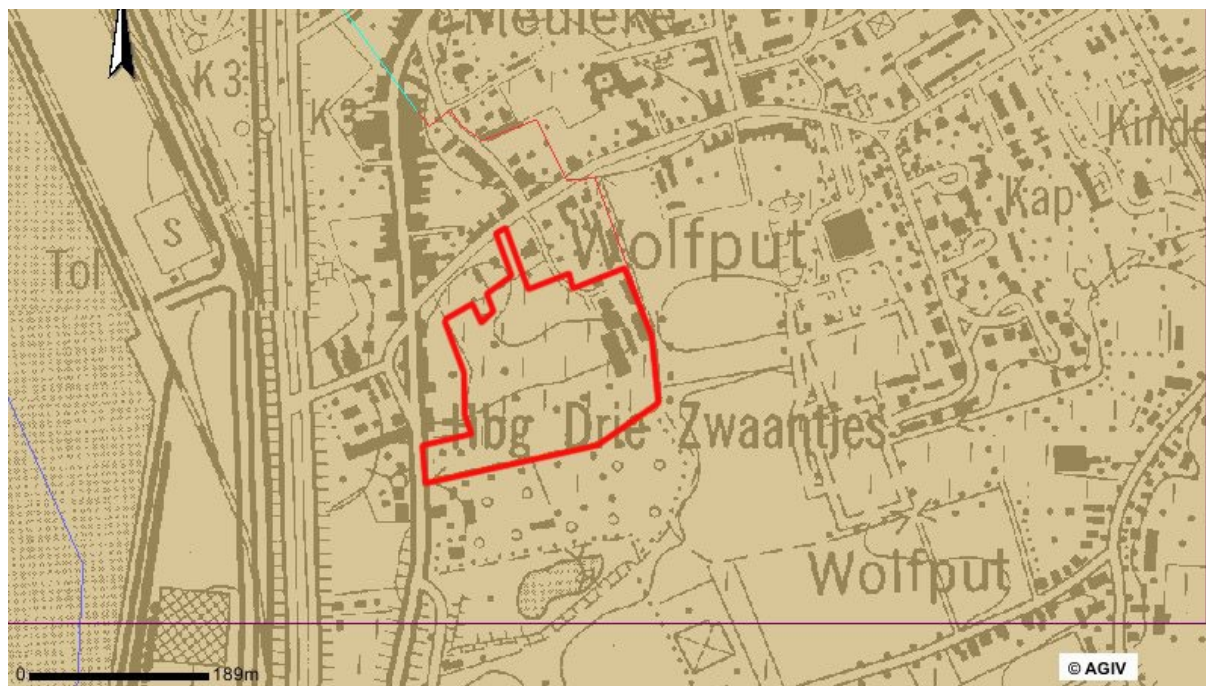

Fig. 5: Hydrografie (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/vha>)

3.1.3 Bodem

De geologische ondergrond van de onderzoekszone wordt gekenmerkt door het Lid van Oedelem, een geografische formatie uit het Tertiair, gekenmerkt door donkergrijs tot bleekgrijs zeer fijn zand, met kleiige eenheden, kalkzandsteenbanken, is kalkhoudend en bevat schelpen (AaOe).¹

Fig. 6: Bodemkaart (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/>)

¹ <http://dov.vlaanderen.be>

Het projectgebied bevindt zich in de zandleemstreek. Er zijn drie verschillende bodems aanwezig binnen het onderzoeksgebied. In het noorden bevindt zich een matig droge zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont (Zch). Centraal kan een matig natte lemige zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont vastgesteld worden (Sdh). In het zuiden bevindt zich tot slot een matige natte lemige zandbodem met textuur B horizont (Sdb) (Fig. 6).

3.2 Beschrijving gekende waarden

3.2.1 Historische gegevens

Oostakker werd voor het eerst vermeld in de 11de eeuw. De Gentse Sint.-Baafsabdij verwierf sinds haar oprichting geleidelijk aan bijna heel de heerlijkheid Oostakker. Het eerst werd het domein "Sloten" aangekocht. Met de eveneens verworven nederzetting "Achtene" op de Achtendries wordt Sloten als de oudste woonkern van de gemeente beschouwd. De meierij van Sloten bleef tot in de 12de eeuw het rechterlijk en domaniaal centrum van de heerlijkheid. Ook andere vroegmiddeleeuwse abdijhoeven zijn gekend in de omgeving.² In het midden van de 14de eeuw bestond aan het huidige Oostakkerdorp een Sint-Laurentiuskapel. Die werd vanaf het begin van de 17de eeuw vervangen door de Sint-Amandskerk.³

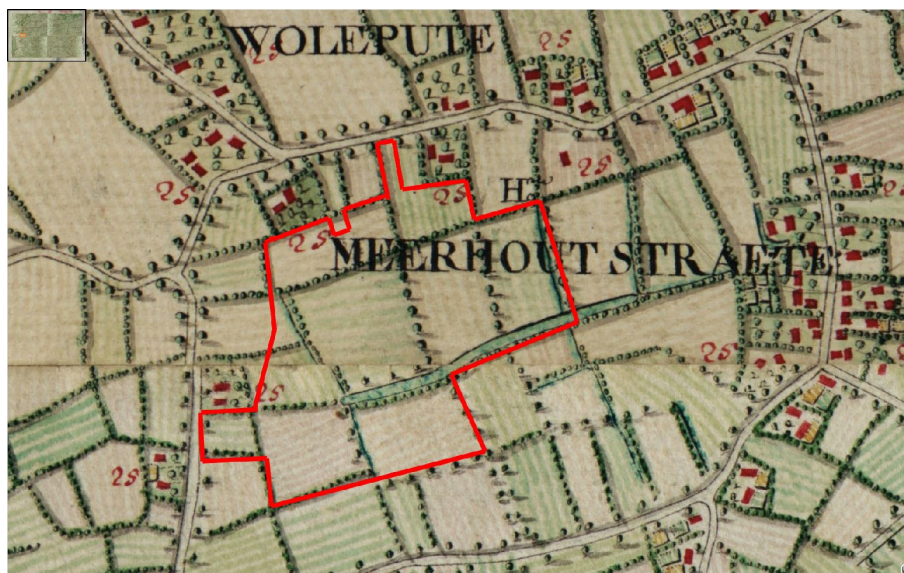

Fig. 7: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (<http://www.ngi.be>)

Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), kan gezien worden dat het projectgebied gelegen is in landbouwgebied. Er staan enkele gebouwen op het onderzoeksterrein (Fig. 7), aan de huidige Gentstraat. Op de Atlas der Buurtwegen worden geen gebouwen teruggevonden binnen het onderzoeksgebied (Fig. 8).

² Gysseling 1974; Poelman 1975

³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21119>,
<http://www.gent.be/eCache/WOA/42/644.html>

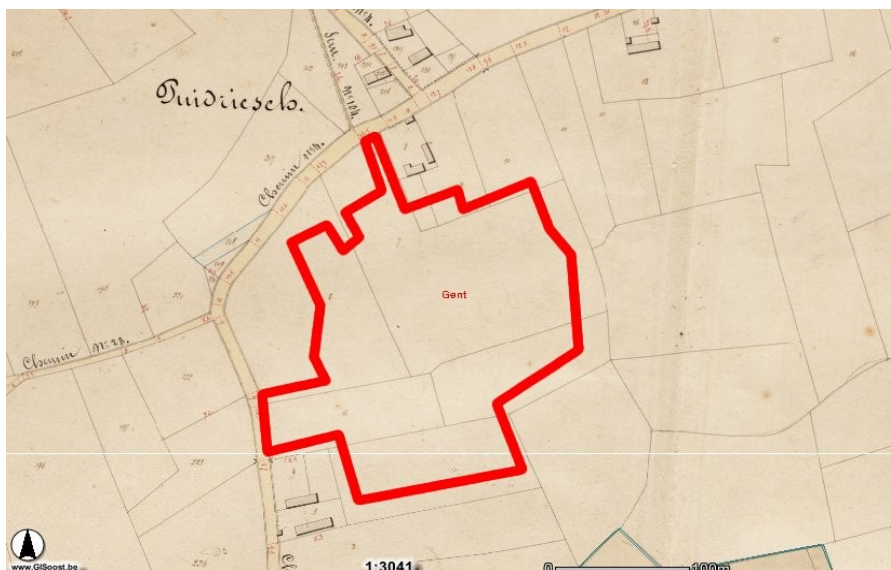

Fig. 8: Atlas van de Buurtwegen (<http://www.gisoost.be/ATLASBW/>)

Ten zuiden van het onderzoeksgebied zijn tot slot nog verschillende bouwhistorisch waardevolle relikten aanwezig, zoals de interbellum Tuinwijk “Klein Korea” in de Eikstraat.⁴ Nog zuidelijker, in het deelgebied Lourdes, bevindt zich het voormalig kasteel Slotendries, een classicistisch kasteel van circa 1800. Het domein waarin het kasteel ligt is reeds sinds de vroege middeleeuwen gekend onder de naam “Slotendries” (zie hoger). Dit domein werd tot de 16de eeuw bewoond door verschillende leenhouders van de Sint-Baafsabdij.⁵

3.2.2 Archeologische voorkennis

Nabij het projectgebied is volgens de Centraal Archeologische Inventaris slechts één gekende archeologische waarde aanwezig (Fig. 9).

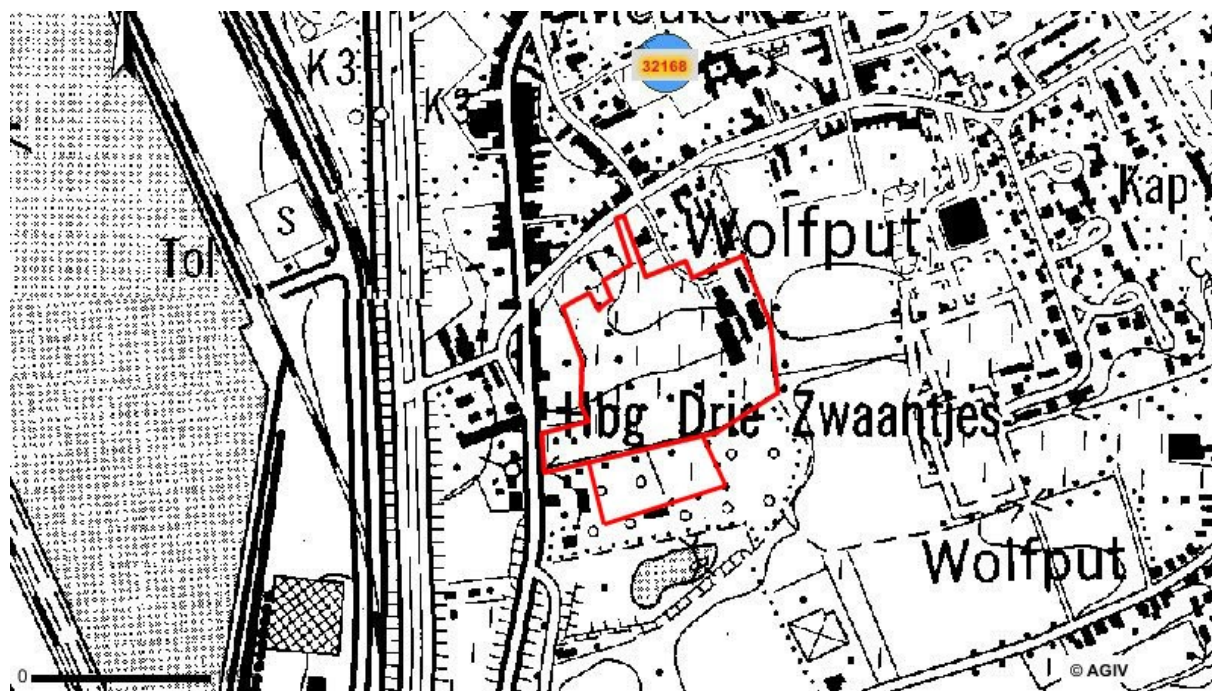

Fig. 9: Overzichtskartaal CAI

⁴ <http://inventaris.vioe.be/dibe/relict/26641>

⁵ <http://inventaris.vioe.be/dibe/relict/26678>

- CAI 32168: Losse vondst van acht scherven die uit de late ijzertijd. De scherven werden vermoedelijk gevonden op de plaats “Meuleke”.⁶

Niet onbelangrijk is eveneens de merovingische site “Slote”, die zich ten zuiden van het projectgebied zou hebben bevonden (zie hoger).

Op een tweetal kilometer ten zuidwesten van het onderzoeksgebied werden nog enkele archeologische vondsten gedaan. In 1983-1984 werd er langs de Hogeweg in Sint-Amandsberg een archeologisch onderzoek uitgevoerd (CAI 32172). Er werden meerdere grafstructuren uit de late ijzertijd opgegraven, waaronder een grafheuvel met dubbele gracht, een tweede structuur met drie concentrische grachten en centraal een houtskoolconcentratie, een vierkante greppelstructuur met een crematiegraf, andere crematiegraven en een kleine kuil met een volledig rechtopstaand potje dat afgedekt werd met grote scherven. Uit de late ijzertijd werd er verder nog een gebouwplattegrond teruggevonden en een waterput voor vee. Bovendien werden er Romeinse brandrestengraven gevonden uit de 2de of 3de eeuw.⁷

Ook ten zuidoosten van het terrein werd in 2009 reeds een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. Dit leverde echter geen relevante archeologische waarden op.⁸

3.2.3 Inschatting intactheid archeologisch erfgoed en archeologische potentie

De ruime omgeving van het projectgebied bevat enkele gekende archeologische waarden. Het gaat om sporen die dateren tussen de metaaltijden en de volle middeleeuwen. Er is dan ook een grote kans dat er zich gelijkaardige sporen op het onderzoeksgebied bevinden. Deze kans wordt tevens vergroot door de gunstige landschappelijke ligging van het terrein op een kouterrug.

Op basis van het bureauonderzoek kon de intactheid van het archeologisch erfgoed ingeschat worden. Er lijken, op basis van cartografische bronnen, weinig verstorende activiteiten op het terrein te hebben plaatsgevonden, vermits het onderzoeksgebied voornamelijk voor landbouwdoeleinden gebruikt lijkt te zijn. In het oosten van het terrein waren echter loodsen aanwezig van een kippenkwekerij, die mogelijk het bodemarchief aangetast hebben.

6 Desittere 1976: 103-113

7 Bourgeois et al. 1999

8 Stoops 2009: 122

4 Resultaten terreinonderzoek

4.1 Toegepaste methoden & technieken

De totale af te graven oppervlakte bedroeg minstens 12 % van het te prospecteren terrein, respectievelijk 10 % door middel van proefsleuven en 2 % door middel van kijkvensters en/of dwarssleuven. De bovengrond werd verwijderd tot op het archeologisch leesbare niveau, bepaald door de leidinggevende archeoloog.

Tijdens het onderzoek werd de methode van continue sleuven gebruikt:

- parallelle proefsleuven ononderbroken over het volledige terrein;
- de afstand tussen de proefsleuven bedroeg niet meer dan 15 m (van middenpunt tot middenpunt);
- de minimale breedte van een sleuf was één graafbak breed, in dit geval 1,80 à 2 m.

Alle sporen, werkputten en minstens één representatief bodemprofiel per werkput werden fotografisch vastgelegd. De profielen werden zo gekozen dat een overzicht verkregen werd van de bodemopbouw van het volledige onderzoeksgebied. Daarnaast werden alle hoofdmeetpunten, proefsleuven, vlakken, profielen, sporen en aanlegvondsten topografisch ingemeten.

Het projectgebied omvat een oppervlakte van circa 4,5 ha (of 45500 m²). Het onderzoek geeft volgende getallen als resultaat:

- Onderzoekbare zone: 45500 m²
 - Te onderzoeken zone door middel van proefsleuven = 10 % of 4550 m²
 - Te onderzoeken zone door middel van kijkvensters en dwarssleuven = 2 % of 910 m²
- Onderzochte oppervlakte:
 - Aantal aangelegde werkputten: 44 = 5852 m²
 - Aantal aangelegde kijkvensters en dwarssleuven: 8 = 1276 m²

4.2 Bodem

Over het merendeel van het onderzoeksgebied bevindt het archeologisch niveau zich tussen 25 cm en 100 cm onder het maaiveld, tussen 6,5 en 7 m TAW. Het archeologisch niveau bevindt zich het diepst onder het maaiveld in het noordelijke deel van het terrein. De leesbaarheid van de bodem was matig. Bioturbatie maakte de interpretatie moeilijker van sommige vlekken die minder sprekend zijn. Over het grootste deel van het terrein is een bodemopbouw te herkennen die bestaat uit een A-horizont, gelegen op de C-horizont (Fig. 10).

Fig. 10: Profiel van werkput 11

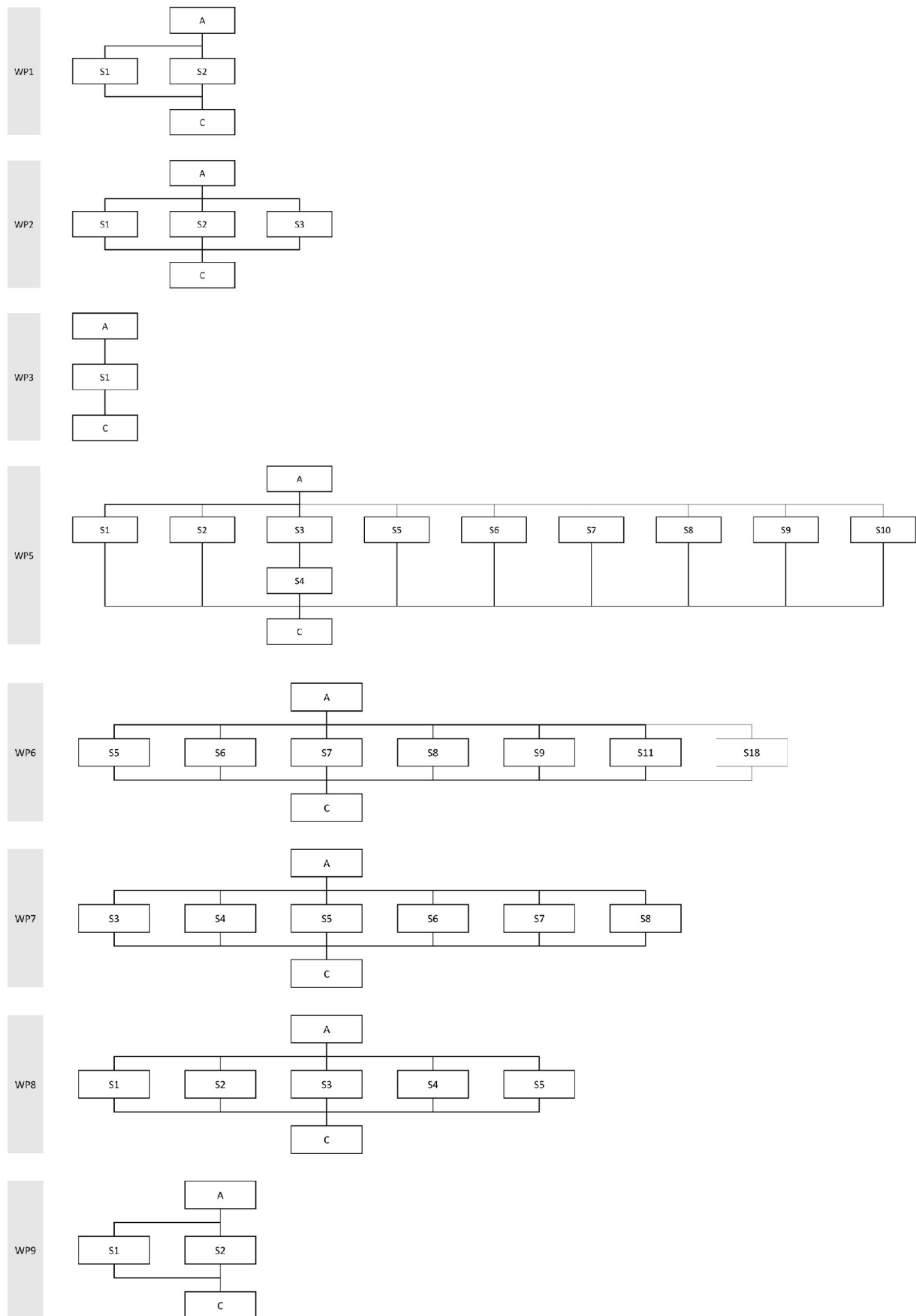

Fig. 11: Harrismatrix

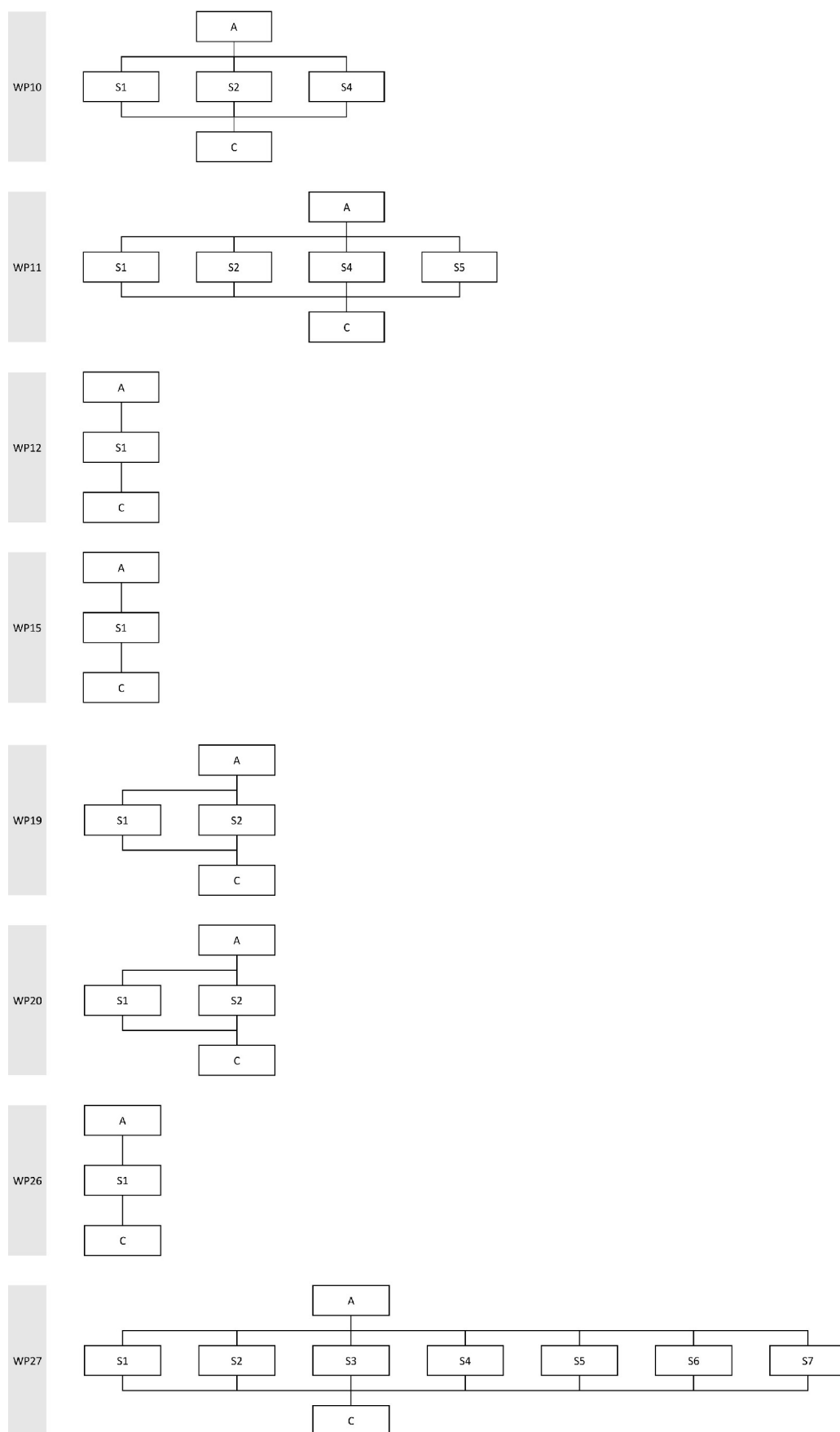

Fig. 12: Harrismatrix

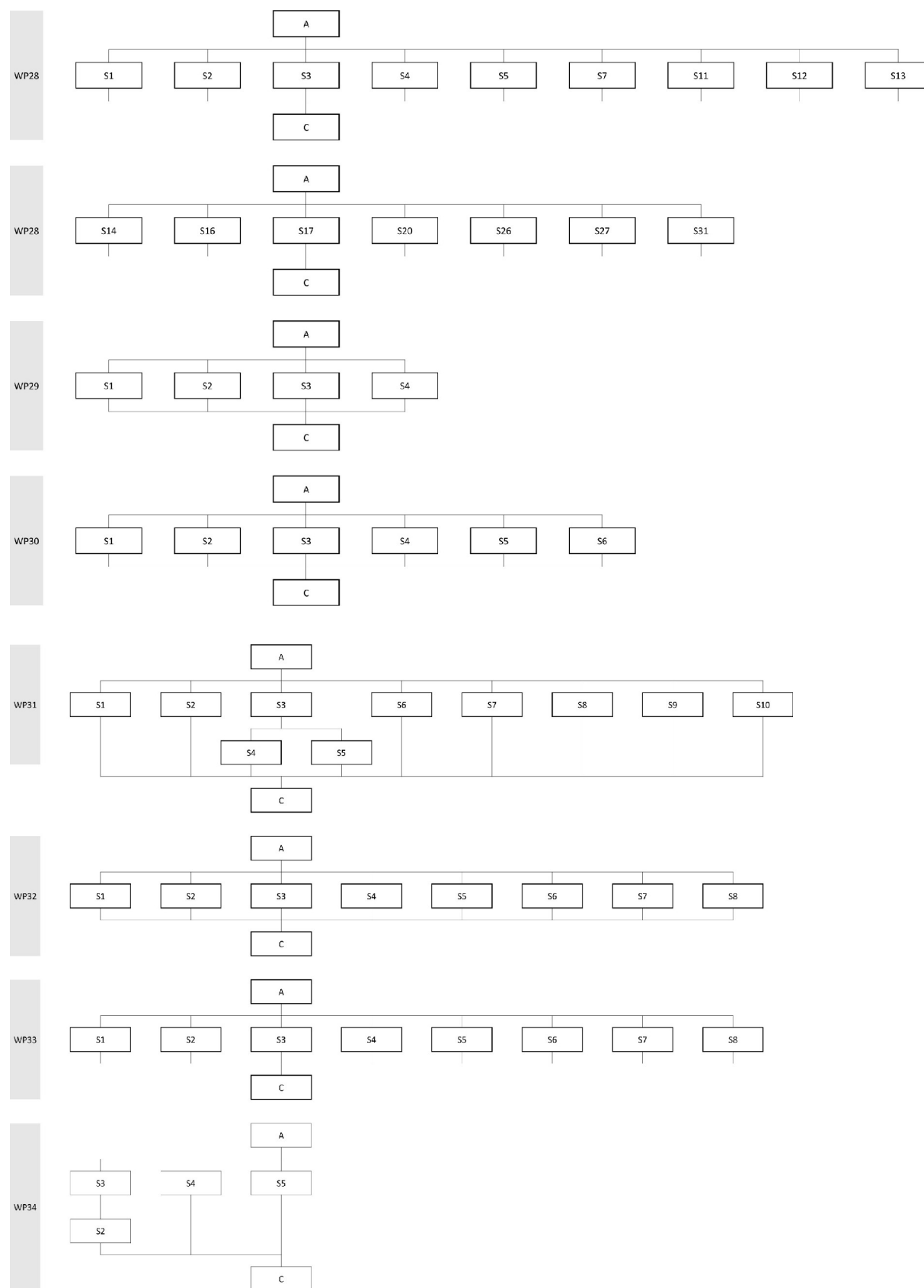
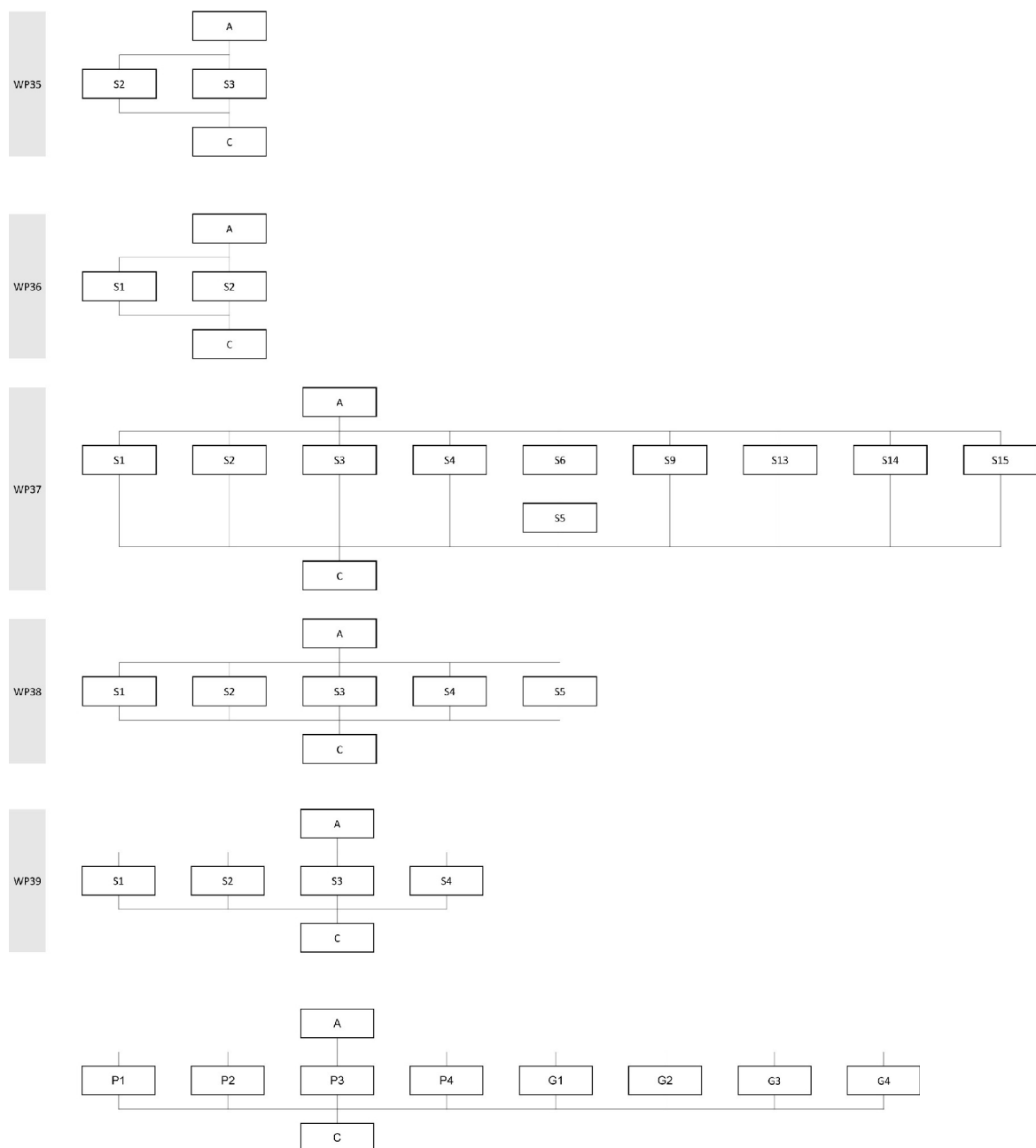

Fig. 13: Harrismatrix

Fig. 14: Harrismatrix

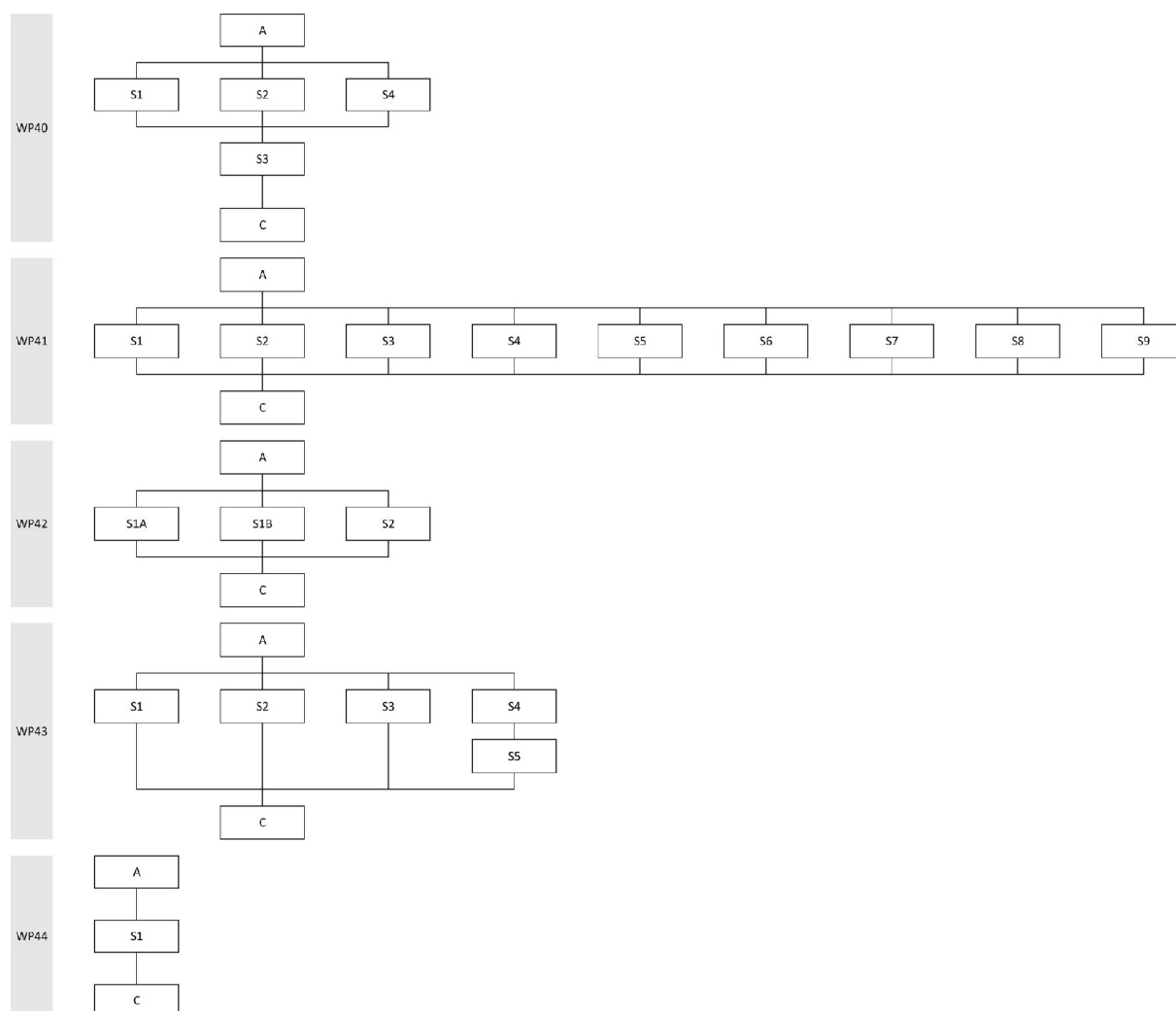

Fig. 15: Harrismatrix

4.3 Archeologische sporen

In totaal werden 212 sporen geregistreerd, waarvan 13 natuurlijk en 199 antropogeen zijn. De meeste sporen van antropogene oorsprong zijn greppels, paalsporen en kuilen. In mindere mate werden ook ploegsporen en verstoringen vastgesteld.

Paalsporen

Na onderzoek en interpretatie van de sporen, kon vastgesteld worden dat een aantal sporen deel uitmaken van een structuur.

Structuur	Spoornummers	Oriëntatie	Datering
P1	WP37S7, 8, 10, 11, 12	NW-ZO	Nieuwste tijd
P2	WP6S1, 2, 4, 10, 12, 13, 15, 16, 17, WP7S2, 8	O-W	Nieuwe / nieuwste tijd
P3	WP28S8, 9, 14, 15, 16, 17, 19, 22, 28, 30, 33	NO-ZW	Volle / late middeleeuwen
P4	WP28S10, 13, 18, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 31, 32	N-Z	Volle / late middeleeuwen

Fig. 17: Coupe op WP6S17

Fig. 16: Coupe op WP7S2

Fig. 18: Zicht op de sporen in WP6

Fig. 19: Detail topografische kaart

P1 is een palenrij van een afsluiting die in de nieuwste tijd te dateren is. P2 is een plattegrond van grote sporen met een diepte tot 50 cm, die op basis van vondsten in de nieuwe of de nieuwste tijd gedateerd kan worden. De vulling is homogeen donkerbruin en de aflijning is zeer duidelijk (Fig. 16 en Fig. 17). Mogelijk zijn dit plantputten voor bomen (Fig. 18). Dit deel van het terrein is op de topografische kaart namelijk weergegeven als boomgaard, wat deze hypothese bevestigt (Fig. 19).

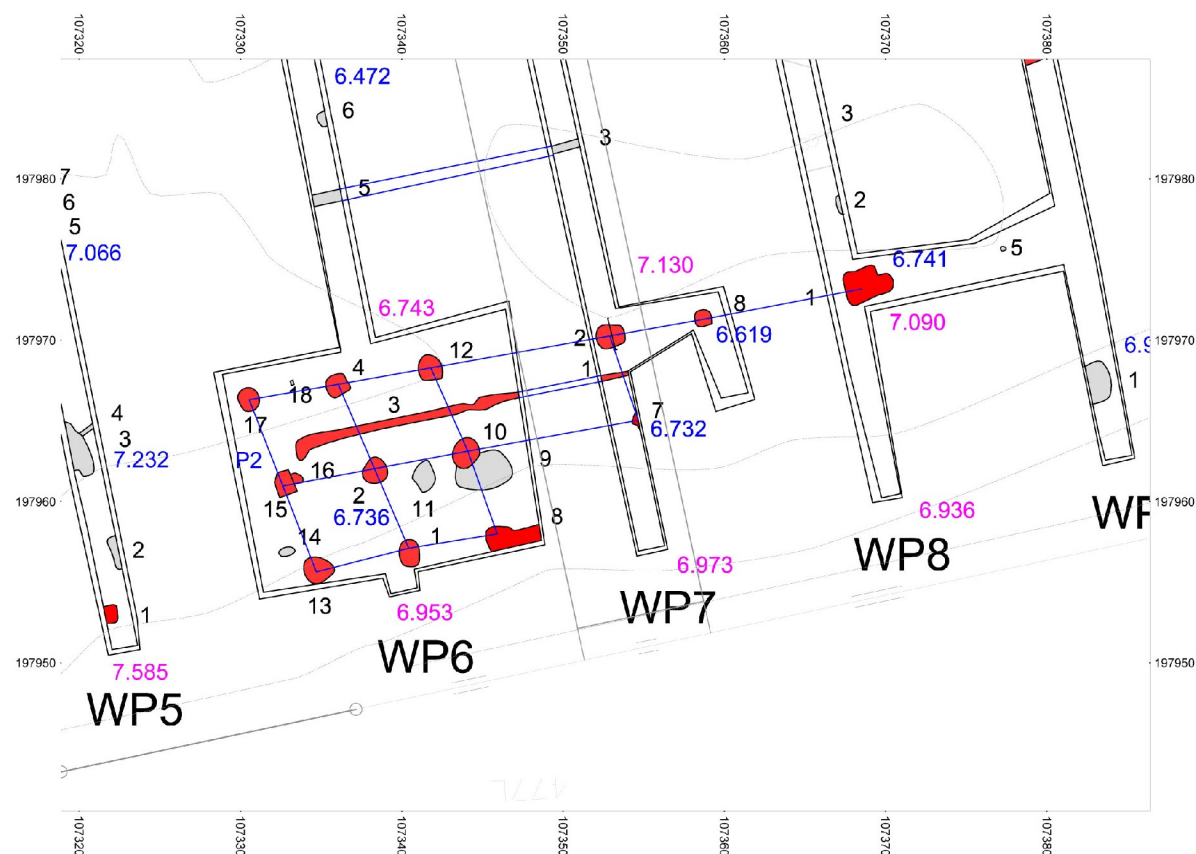

Fig. 21: Structuur P2

P3 en P4 zijn twee plattegronden die elkaar oversnijden (Fig. 26). De vulling van de paalsporen is bruingeel gevlekt (Fig. 20). Op basis van vondsten worden ze in de volle tot late middeleeuwen gedateerd. Vondstmateriaal omvat voornamelijk wandfragmenten gedraaid grijs aardewerk, maar in een nabijgelegen greppel, WP28S6 (zie verder), werd ook de tuit van een tuitpot (Fig. 22) aangetroffen, die gedateerd kan worden in de volle middeleeuwen.

Fig. 22: Tuit van een tuitpot

Fig. 23: Doorsnede van WP41S1

Meer naar het oosten van deze sporen, werden nog een aantal

greppels en paalsporen aangetroffen in de werkputten 41-43 (Fig. 24). Dateringsmateriaal uit de sporen zelf ontbreekt, maar het lijkt waarschijnlijk dat ze aansluiten bij de middeleeuwse bewoningssporen in het noordwesten van het terrein, gezien hun gelijkaardige vulling, vorm en afmetingen.

Fig. 24: WP41S1-6

Fig. 25: WP43S4-5

De greppels hebben een donkere grijszwarte gevlekte vulling (Fig. 25) en zijn 22 tot 45 cm diep bewaard. De paalsporen hebben een homogene donkergrijze vulling (Fig. 23). Ze hebben gemiddeld een diameter van 0,5 m en een maximale diepte van 34 cm. In doorsnede zijn ze rechthoekig en hebben ze steile wanden.

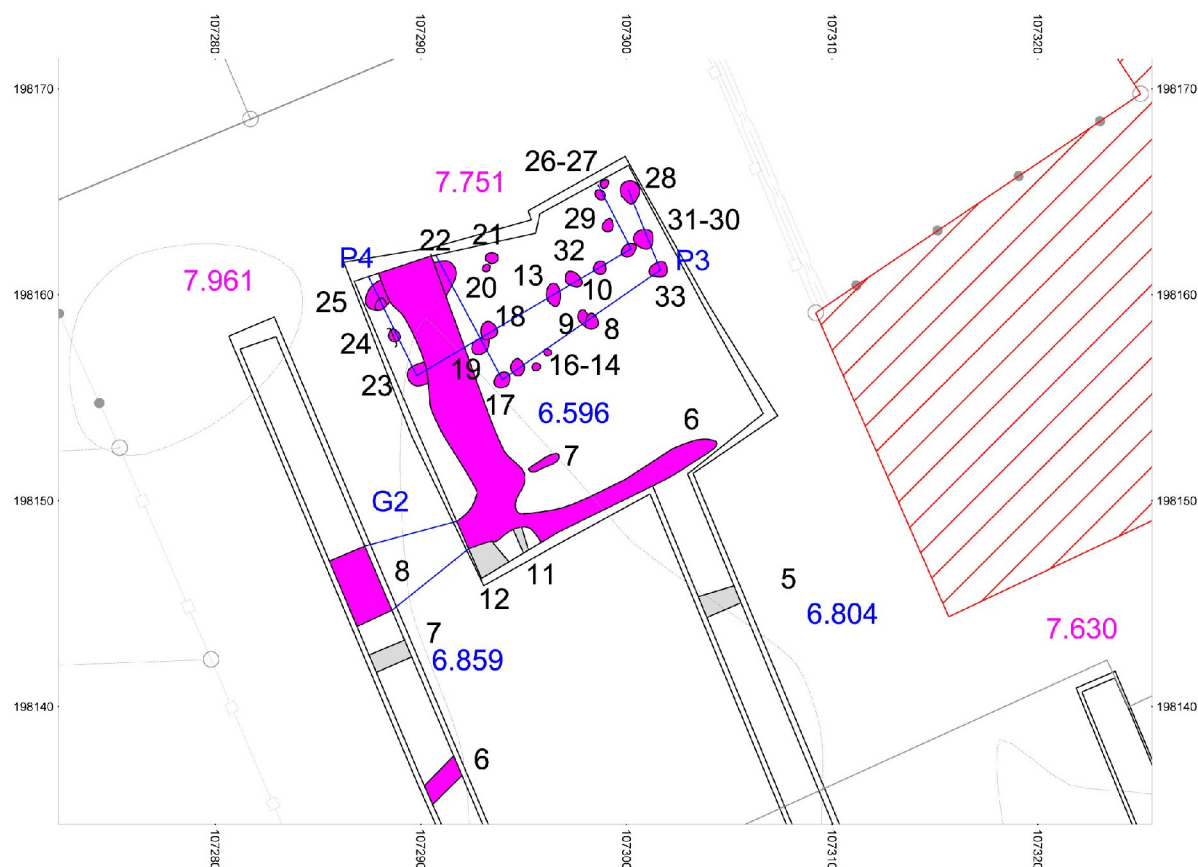

Fig. 26: Structuren P3 en P4

Greppels

Na onderzoek en interpretatie van de sporen, kon vastgesteld worden dat een aantal sporen deel uitmaken van een structuur.

Structuur	Spoornummers	Oriëntatie	Datering
G1	WP26S1, WP27S1, WP28S1, WP34S1, WP35S1 en WP36S1, WP37S1, WP38S1	NO-ZW	Nieuwe / nieuwste tijd
G2	WP27S8 en WP28S6	NO-ZW en NW-ZO	Middeleeuwen
G3	WP6S5, WP7S3, WP10S3, WP11S3 en WP12S2	O-W	Onbepaald
G4	WP31S3	Rond	Nieuwe / nieuwste tijd
G5	WP32S6, WP33S6, WP34S3, WP35S3	O-W	Nieuwe / nieuwste tijd

G1 is een greppelstructuur met een noordoost-zuidwest oriëntatie. De greppel komt overeen met een perceelsgrens die zichtbaar is op de Atlas der Buurtwegen en dateert uit de nieuwe of nieuwste tijd. Ook G3 is waarschijnlijk een perceelsgrens en loopt parallel aan een huidige gracht.

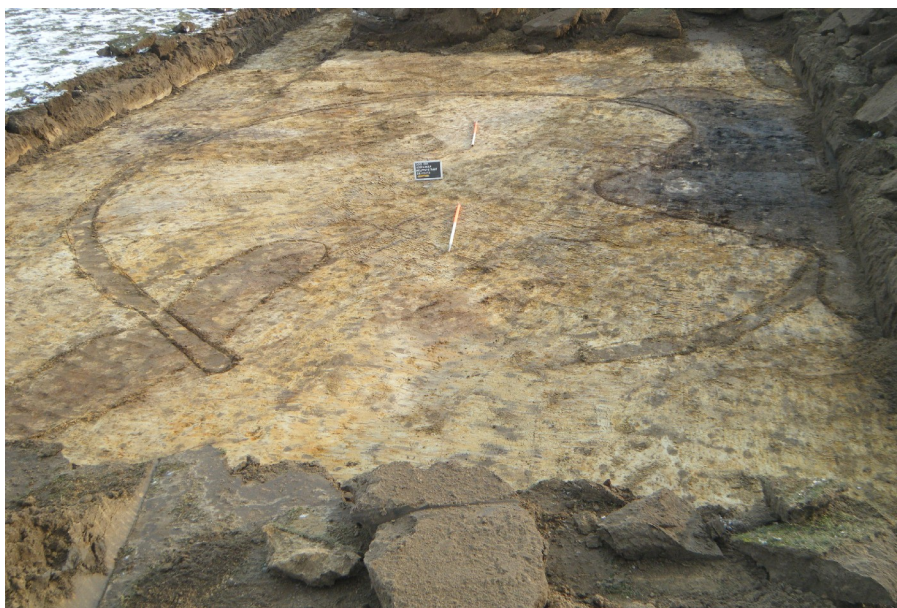

Fig. 27: WP31S3

G2 is een middeleeuwse greppel die afbuigt en P3 en P4 (zie hoger) omsluit. Waarschijnlijk gaat het om een erfafbakening. G4 is een circulaire greppel met opening. Op basis van vondstmateriaal, met name een wandfragment rood geglazuurd aardewerk, is de greppel in de nieuwe of nieuwste tijd te dateren. Mogelijk is het spoor ontstaan door het draaien van een landbouwvoertuig.

Kuilen

Centraal in het noordelijke deel van het terrein werden diverse kuilen aangetroffen (Fig. 28). De meeste zijn rechthoekig tot onregelmatig van vorm en hebben een homogene donkerbruine vulling of een bruingele gevlekte vulling. Op basis van vondstmateriaal kunnen de kuilen gedateerd worden in de nieuwe of nieuwste tijd. Vondstmateriaal omvat een randfragment van een recente dakpan (WP33S1) en drie wandfragmenten rood geglazuurd aardewerk (WP35S2).

Fig. 28: WP33S8

Ploegsporen

De aangetroffen ploegsporen hebben een bruinwitte, bruingele of bruinzwarte gevlekte vulling en een noordoost-zuidwest oriëntatie, parallel aan de perceelsgrenzen. Ze komen soms met hoge dichtheid voor en zijn dan als één zone aangeduid.

Fig. 29: WP28S3 en S4

Daarnaast werden enkele sporen aangetroffen die vermoedelijk eerder te beschouwen zijn als bandensporen (WP28S3-4, Fig. 29). Ze hebben een bruine homogene vulling en bevatten plastic.

Fig. 30: Verstoring WP31S9

Verstoringen

Er werden drie verstoringen aangetroffen. WP31S9 en WP31S10 hebben een bruingele gevlekte vulling en een onregelmatige vorm. WP31S9 bevat veel baksteen (Fig. 30). WP37S5 heeft een

donkerbruine gevlekte vulling en een onregelmatige vorm. Er zijn tot slot ook nog enkele leidingen (WP36S1, WP37S6 en WP39S4) aangetroffen met rondom een grijze gevlekte vulling. Deze bevinden zich in het uiterste oosten van het terrein en zijn vermoedelijk in verband te brengen met de voormalige kippenkwekerij op deze plaats.

Natuurlijke sporen

In het westen en centraal op het terrein werden diverse verkleuringen aangetroffen, die na evaluatie natuurlijk bleken te zijn. Het gaat om natuurlijke bodemfenomenen en bioturbaties, zoals boomvallen. Een aantal van hen werd onderzocht aan de hand van coupes en bevestigden deze interpretaties (Fig. 31).

Fig. 31: Coupe op WP33S7

4.4 Afgebakende sites

4.4.1 Volle/late middeleeuwen – Bewoningssporen

Uit onderzoek van het aangetroffen vondstmateriaal en de aanwezige sporen en structuren die hieruit reeds afgeleid konden worden, is gekomen tot de afbakening van een site (zie verder). Deze site is gelegen in het noordwesten van het onderzoeksterrein en omvat de structuren P3 en P4 en G2 (zie hoger). De structuren zijn te interpreteren als bewoningssporen en kunnen op basis van vondstmateriaal gedateerd worden in de volle tot late middeleeuwen.

In de afbakening is werkput 40 niet opgenomen, gezien de aanwezigheid van een gracht of verstoring, die het archeologisch niveau verstoord heeft. Bijgevolg worden ter hoogte van werkput 40 geen archeologisch relevante sporen meer verwacht.

4.5 Besluit

Het archeologisch vooronderzoek toont de aanwezigheid aan van menselijke activiteiten in het verleden aan. De aangetroffen sporen omvatten enkele greppels, kuilen, paalsporen, ploegsporen en verstoringen. Uit deze sporen konden een aantal structuren afgeleid worden.

Aan de hand van de evaluatie van de aangetroffen sporen en structuren werd een bewoningssite afgebakend die geplaatst kan worden in de volle en/of late middeleeuwen.

5 Waardering

5.1 Volle/late middeleeuwen – Bewoningssporen

De aangetroffen sporen omvatten greppelstructuren en huisplattegronden.

Beleving

Belevingswaarde in functie van schoonheid en herinneringswaarde is niet van toepassing.

Fysieke kwaliteit

- Gaafheid
 - De bodem is nauwelijks verstoord door latere bodemingrepen.
- Conservering
 - De conservering van vondsten is goed. De bewaring van niet-verbrande organische resten lijkt weinig waarschijnlijk.

Inhoudelijke kwaliteit

De kennis van de rurale bewoning van de volle tot late middeleeuwen is algemeen genomen reeds sterk gegroeid in Oost-Vlaanderen dankzij talrijke onderzoeken.⁹ Specifiek voor de regio rond de stad Gent is deze kennis echter nog beperkt doordat er nog maar weinig vindplaatsen met betrekking tot rurale bewoning uit deze periode aangetroffen zijn.¹⁰ Hierop wijst ook het overzicht van de gekende archeologische waarden uit de omgeving, gebaseerd op de CAI (zie hoger).

Verder onderzoek van deze site draagt dan ook bij tot de kennis van rurale bewoning van de volle tot late middeleeuwen in de regio rond de stad Gent. Op basis daarvan kan nagegaan worden of de vastgestelde resultaten aansluiten bij die van de rest van de Oost-Vlaamse zandstreek.

5.2 Overige deel van het terrein

De aangetroffen sporen omvatten greppels, kuilen, paalsporen, ploegsporen en een verstoring. De sporen dateren in hoofdzaak uit de nieuwe of nieuwste tijd.

Beleving

Belevingswaarde in functie van schoonheid en herinneringswaarde is niet van toepassing.

Fysieke kwaliteit

- Gaafheid
 - De bodem is nauwelijks verstoord door latere bodemingrepen, behalve in het uiterste oosten van het terrein, waar zich tot voor kort een kippenkwekerij bevond.
- Conservering
 - De conservering van vondsten is goed. De bewaring van niet-verbrande organische resten lijkt weinig waarschijnlijk.

Inhoudelijke kwaliteit

De aangetroffen grachtstructuren lijken van inhoudelijke kwaliteit eerder beperkt op archeologisch vlak. Hun belangrijkste informatiewaarde is hun functie als perceelsgrenzen en hun informatieve waarde lijkt dan ook vooral te liggen op historisch-ecologisch vlak.

⁹ http://www.onderzoeksbalans.be/onderzoeksbalans/archeologie/vroege_en_volle_middeleeuwen/onderzoek/archeoregio

¹⁰ Mondelinge informatie Maarten Berkens en Gunter Stoops.

Ook de aanwezigheid van een relatief groot aantal kuilen uit de nieuwe tot nieuwste tijd, die zich centraal in het noorden en oosten van het terrein bevinden, zijn voldoende gedocumenteerd aan de hand van het onderzoek. Ze lijken eerder de restanten van verstoringen dan duidelijke sporen van menselijke activiteit die te relateren zijn aan bewoning of de uitoefening van een agrarische activiteit of ambacht.

Het archeologisch onderzoek van het terrein heeft echter wel een inhoudelijke kwaliteit in de zin dat het informatie bijdraagt aan de landschapsarcheologie, en verder ook aan een holistische 'culturele biografie' van het landschap. Dit is interessant om de aard, verspreiding en 'kwaliteit' van het archeologisch erfgoed te kunnen inschatten.¹¹

11 http://www.onderzoeksbalans.be/onderzoeksbalans/archeologie/methoden_en_technieken/terreinevaluatie/inleiding

6 Analyse van de geplande situatie: effecten

Door middel van een analyse van de geplande situatie wordt onderzocht op welke wijze en in welke mate de effecten, zijnde de geplande ingreep in de bodem, de aanwezige archeologische waarden zal beïnvloeden. Dit maakt mogelijk om voor de verschillende effecten, adviezen op te stellen.

Fysieke aantasting van archeologische waarden

De aanleg van de verkaveling noodzaakt een aantal bodemingrepen die tot op zekere diepte het bodemarchief volledig zullen vergraven.

Aantasting ensemblewaarde van archeologische waarden

De ensemblewaarde van de archeologische waarden is vrij goed bewaard. De geplande bodemingreep zal de ensemblewaarde sterk aantasten.

Degradatie van archeologische waarden

De kans op bewaring van organisch materiaal is doorgaans beperkt.

Deformatie van archeologische waarden

Als gevolg van de druk uitgeoefend door de in te planten gebouwen, zal ook een deel van de onderliggende bodem die niet onmiddellijk fysiek aangetast is, gecompacteerd worden. Ook de zware werfmachines zullen de bodem enigszins verstoren in de zones die niet onmiddellijk fysiek worden aangetast.

7 Aanbevelingen

7.1 Adviezen

Op basis van de waardering van de aangetroffen archeologische sporen, structuren en site en een analyse van het geplande grondverzet, worden voor het onderzoeksgebied de volgende opties overwogen:

Site - Volle /late middeleeuwen - Bewoningssporen

De aangetroffen site omvat bewoningssporen die te situeren zijn in de volle tot late middeleeuwen en heeft een hoge informatiewaarde. Indien een bewaring *in situ* geen optie is, is een behoud *ex situ*, meer bepaald het preventief vlakdekkend opgraven van het desbetreffende areaal, aangewezen. Het op te graven areaal heeft een oppervlakte van circa 4700 m².

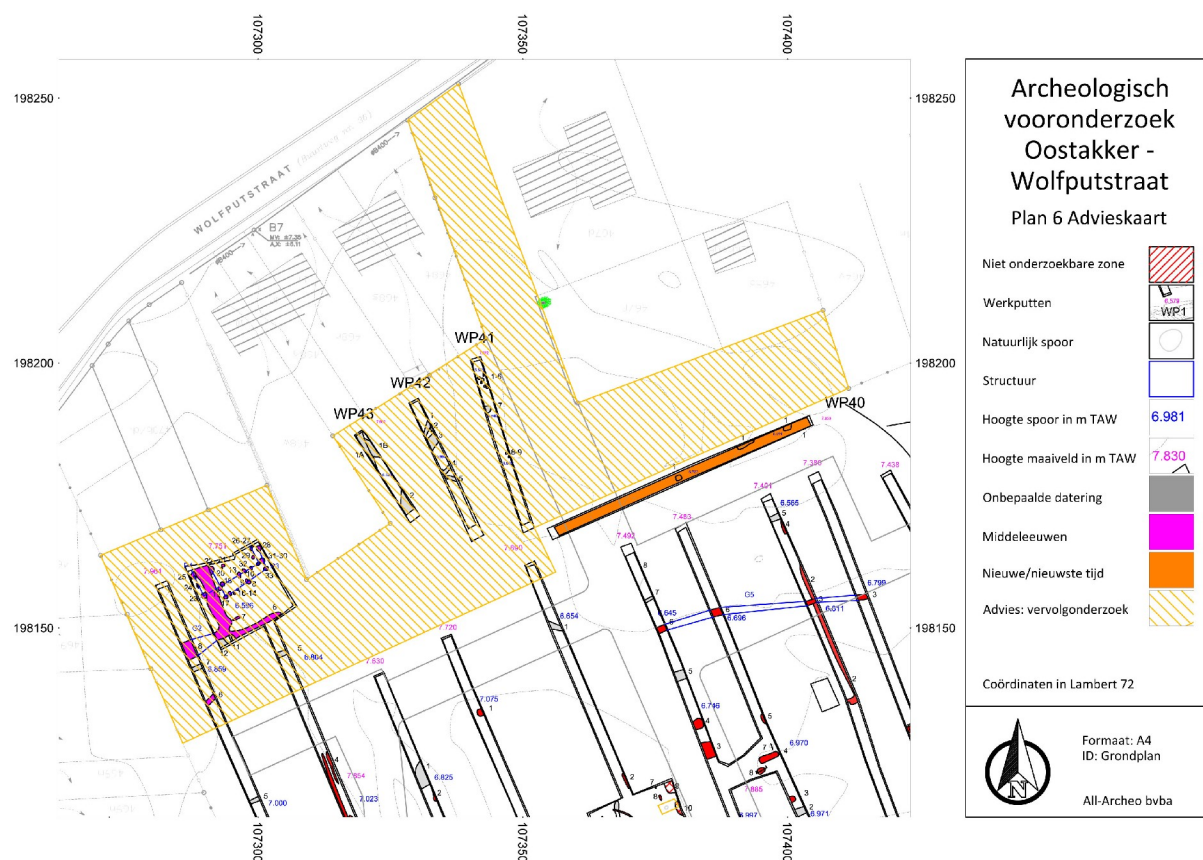

Fig. 32: Afbakening advies vervolgonderzoek (oranje)

Overige deel van het terrein

Door middel van het uitgevoerde vooronderzoek werden de verschillende archeologische waarden in voldoende mate in kaart gebracht en geïnterpreteerd. Verder archeologisch onderzoek hiervan lijkt dan ook weinig nieuwe informatie aan te brengen, waardoor het weinig zinvol is.

8 Bibliografie

8.1 Publicaties

Bourgeois, J./M. Meganck/J.Semey/K. Verlaeckt, 1999: *Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen*, Gent (Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 7).

Desittere, M., 1976: Archeologische Kroniek, *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent. Nieuwe reeks* 30, 103-113.

Gysseling, M., 1974: *Geschiedenis van Oostakker en St.-Amandsberg tot 1794*, Oostakker.

Poelman, R., 1975: Sloten, van nederzetting tot bedevaartsoord, *Heemkundige Kring De Oost-Oudburg, Jaarboek* 12, 3-104.

Stoops, G., 2009: Oostakker, Eikstraat 75, Wolfput, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent reeks* 2 3), Gent, 118-122.

8.2 Websites

Agentschap voor geografische informatie Vlaanderen (2012)
<http://geo-vlaanderen.agiv.be/>

Centraal Archeologische Inventaris (2012)
<http://cai.erfgoed.net/cai/index.php>

Databank ondergrond Vlaanderen (2012)
<http://dov.vlaanderen.be>

GISoost, Geografisch informatiesysteem – Provincie Oost-Vlaanderen (2012)
<http://www.gisoost.be>

Nationaal geografisch instituut (2012)
<http://www.ngi.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2012)
Vlaams instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE)
<http://www.onderzoeksbalans.be>

9 Bijlagen

9.1 Lijst van afkortingen

CAI	Centrale Archeologische Inventaris
TAW	Tweede Algemene Waterpassing
DHM	Digitaal hoogtemodel

9.2 Glossarium

Ex situ	Tegenovergestelde van in situ.
Hydrografie	Beschrijving van de fysische eigenschappen van waterlichamen en het aangrenzende land.
In situ	Term gebruikt voor de aanduiding van archeologische resten die in dezelfde toestand worden teruggevonden als ze in het verleden door de mens zijn achtergelaten.
Off-site	Sporen die niet onmiddellijk aan een site kunnen toegewezen worden.
Onderzoeksgebied	Deel van het plangebied dat onderworpen is aan een archeologisch (voor)onderzoek.
Plangebied	Het terrein waarop een bodemverstorende activiteit wordt gepland of uitgevoerd.
Spijker	Bijgebouw dat dienst doet als opslagplaats.

9.3 Archeologische periodes

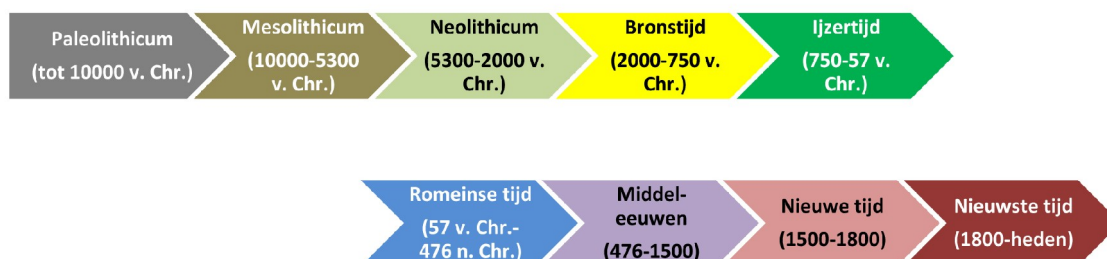

Fig. 33: Archeologische periodes

9.4 Plannen en tekeningen

Plan 1: Situering
 Plan 2: Detail
 Plan 3: Detail
 Plan 4: Detail
 Plan 5: Detail
 Plan 6: Advieskaart

Tekening 1: Profiel- en coupetekeningen
 Tekening 2: Profiel- en coupetekeningen

9.5 CD-rom

Inventarislijsten van het gerecupereerde vondstenmateriaal, van de sporen met beschrijving, van alle tekeningen en van alle foto's zijn digitaal beschikbaar. Dit is tevens het geval voor het dagboek, de foto's, de plannen en tekeningen.

Archeologisch vooronderzoek Oostakker - Wolputstraat Plan 1 Situering

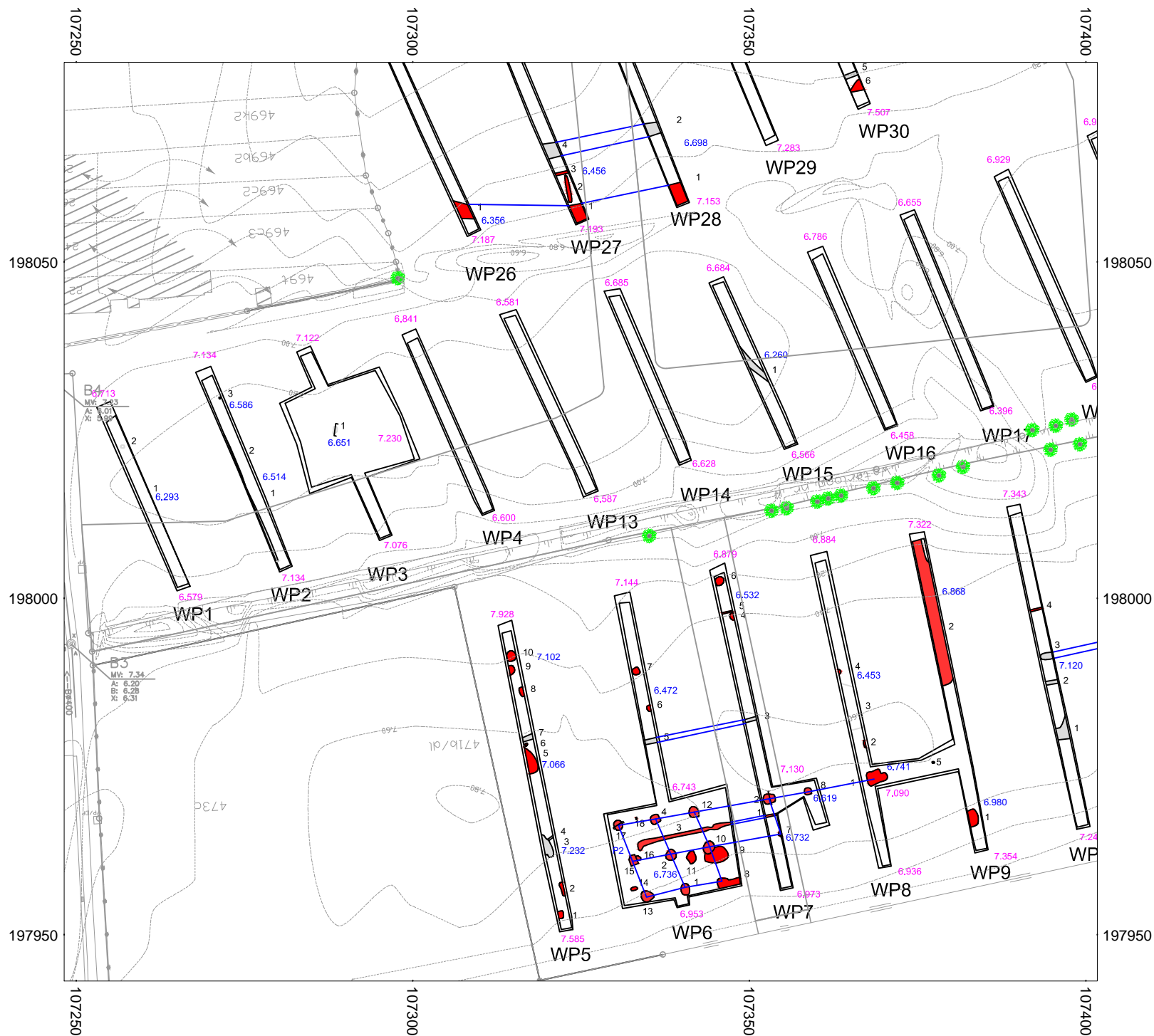
- Niet onderzoekbare zone
- Werkputten
- Natuurlijk spoor
- Structuur
- Hoogte spoor in m TAW
- Hoogte maaiveld in m TAW
- Onbepaalde datering
- Middeleeuwen
- Nieuwe/nieuwste tijd

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Oostakker - Wolfputstraat

Plan 2 Detail

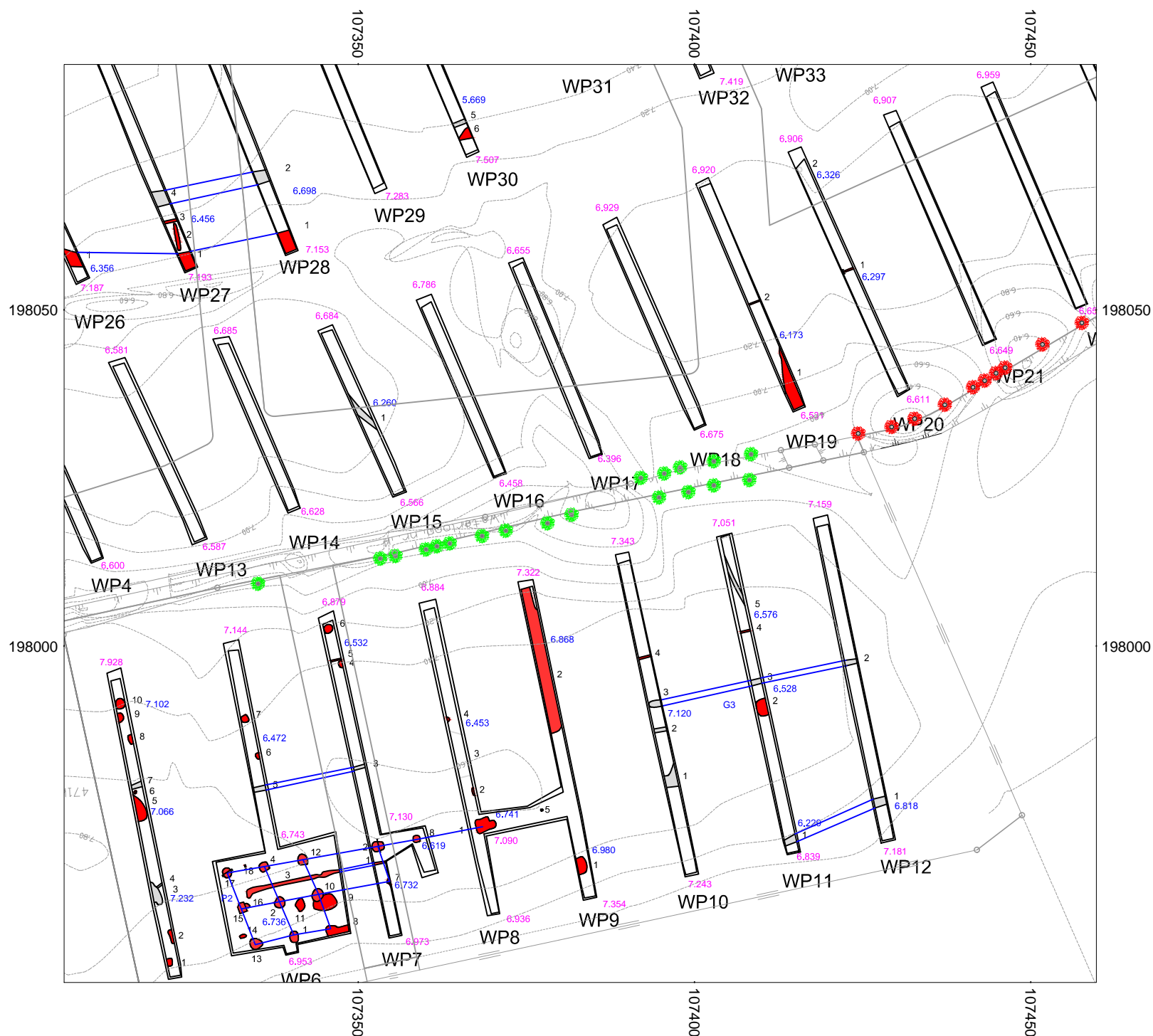
Niet onderzoekbare zone	
Werkputten	
Natuurlijk spoor	
Structuur	
Hoogte spoor in m TAW	
Hoogte maaiveld in m TAW	
Onbepaalde datering	
Middeleeuwen	
Nieuwe/nieuwste tijd	

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Oostakker - Wolfputstraat

Plan 5 Detail

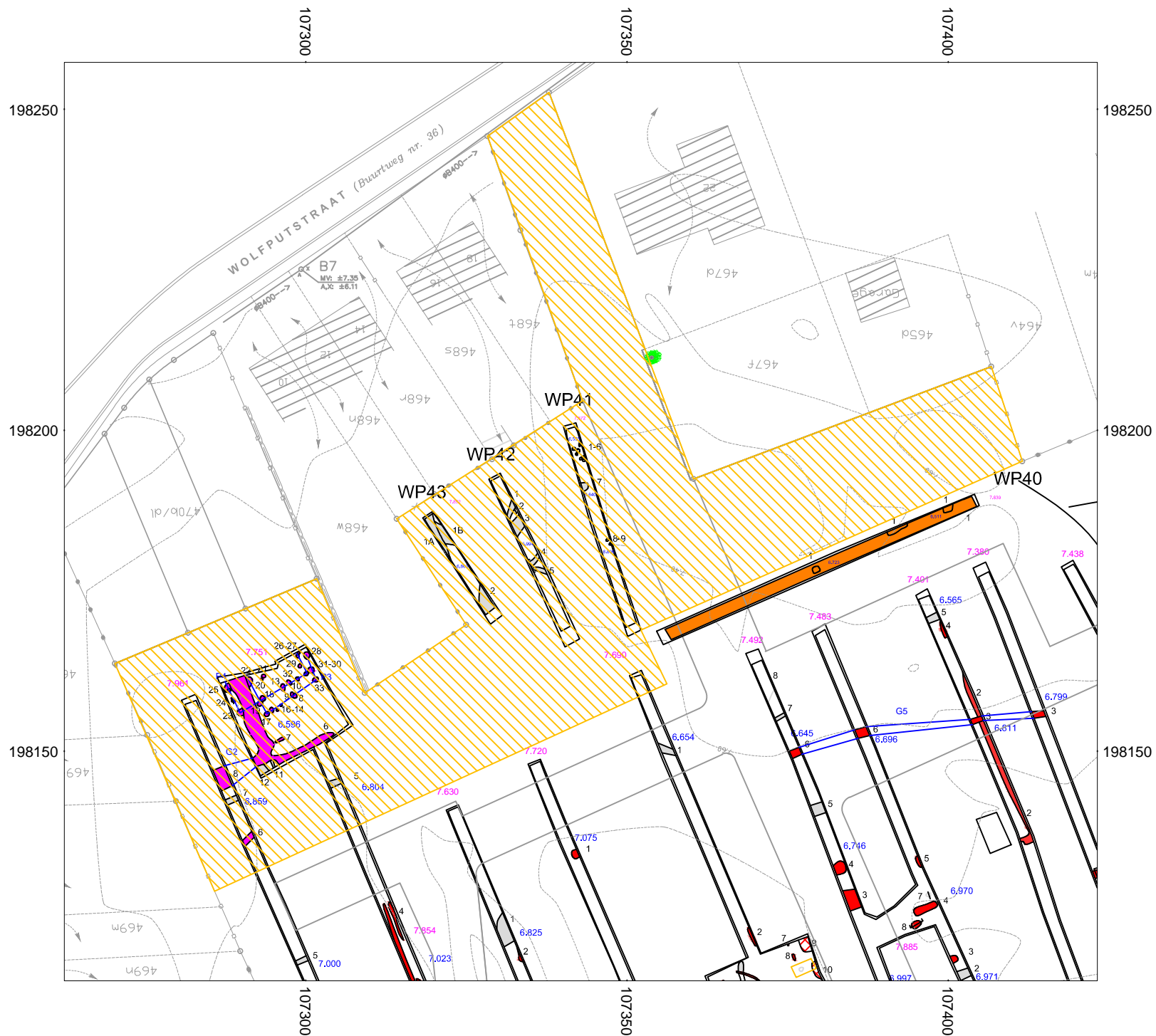
Niet onderzoekbare zone	
Werkputten	
Natuurlijk spoor	
Structuur	
Hoogte spoor in m TAW	
Hoogte maaiveld in m TAW	
Onbepaalde datering	
Middeleeuwen	
Nieuwe/nieuwste tijd	

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Oostakker - Wolfputstraat Plan 6 Advieskaart

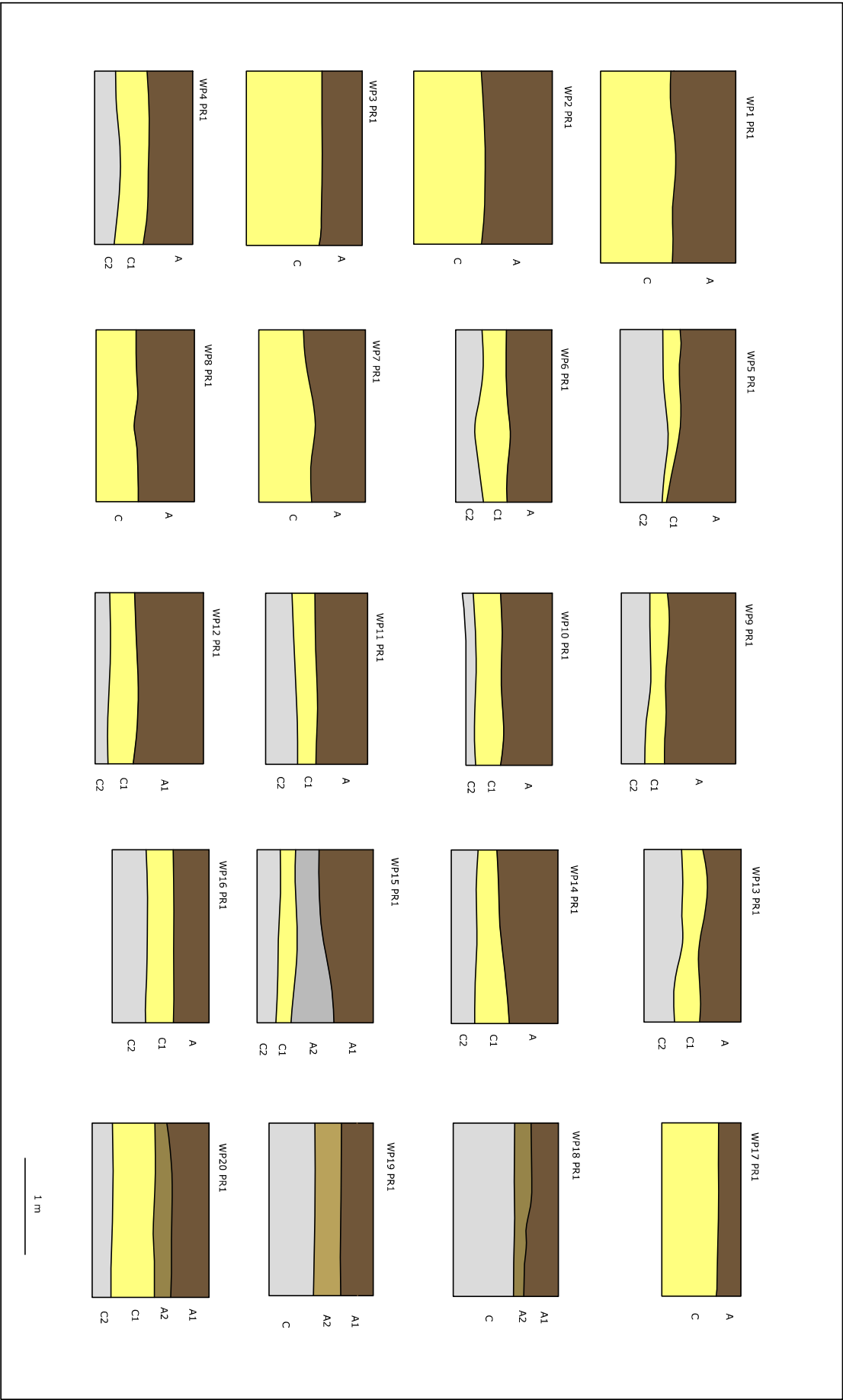
- Niet onderzoekbare zone
- Werkputten
- Natuurlijk spoor
- Structuur
- Hoogte spoor in m TAW
- Hoogte maaiveld in m TAW
- Onbepaalde datering
- Middeleeuwen
- Nieuwe/nieuwste tijd
- Advies: vervolgonderzoek

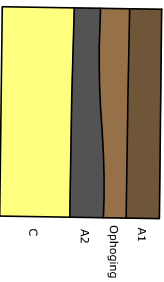
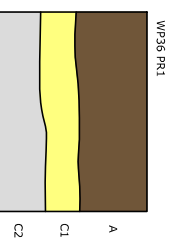
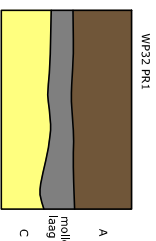
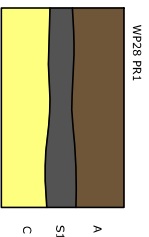
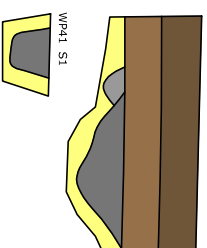
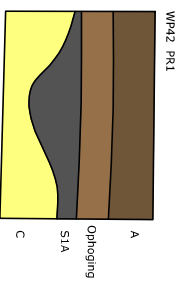
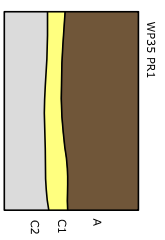
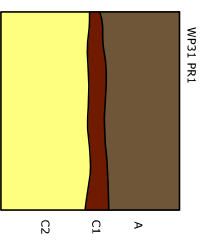
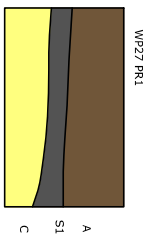
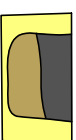
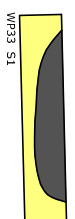
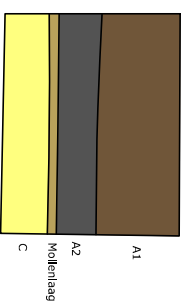
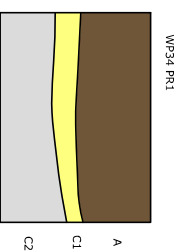
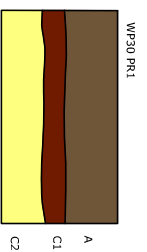
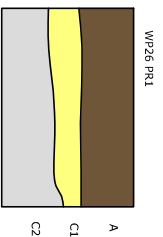
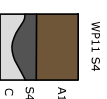
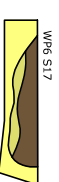
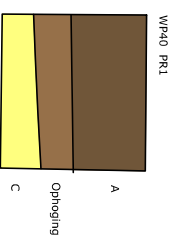
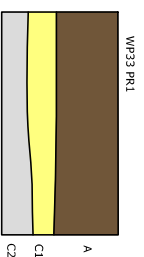
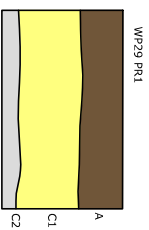
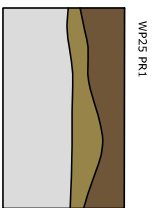
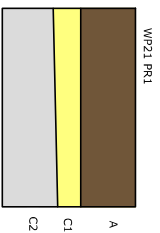
Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

1 m